

แนวการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวชุมชนโบราณในพื้นที่จังหวัดศรีสะเกษ

The Guidelines for Developing Ancient Community Tourist Attractions in Sisaket Province

พิชญพร ศรีบุญเรือง^{1*}

Phitchayaporn Sriboonruang

*Corresponding author, e-mail : phitchayaphorn.s@sskru.ac.th

Received: February 10th, 2022; Revised: December 12th, 2023; Accepted: December 16th, 2023

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาศักยภาพในการรองรับของการท่องเที่ยวชุมชนโบราณในจังหวัดศรีสะเกษ 2) ศึกษารูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวที่เหมาะสมสำหรับการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวชุมชนโบราณในจังหวัดศรีสะเกษ 3) กำหนดแผนพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนโบราณในจังหวัดศรีสะเกษไปสู่เศรษฐกิจสร้างสรรค์อย่างยั่งยืน เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน ใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบกึ่งมีโครงสร้างกับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งจากภาครัฐหน่วยงานราชการและภาคเอกชน ผู้ประกอบการในธุรกิจการท่องเที่ยว สถาบันการศึกษาและนักวิชาการอิสระ ตัวแทนชุมชนท่องเที่ยวโบราณ ทั้ง 5 แห่ง รวมทั้งสิ้น จำนวน 20 คน และการสอบถามด้วยแบบสอบถามนักท่องเที่ยว หรือผู้มาเยือนที่เข้ามาเยี่ยมชมใน 5 แหล่งท่องเที่ยวชุมชนโบราณ จังหวัดศรีสะเกษ จำนวน 400 คน สถิติที่ใช้การวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และใช้เทคนิคการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา เพื่อหากลุ่มคำ แล้วเชื่อมโยงคำที่มีความหมายซ้ำซ้อนกันเพื่อสร้างแก่นเรื่อง และบูรณาการข้อมูลเป็นเรื่องราว เชิงเหตุและผล ผลการวิจัย พบว่า 1. ศักยภาพและขีดความสามารถในการรองรับได้ของแหล่งท่องเที่ยวชุมชนโบราณในพื้นที่จังหวัดศรีสะเกษ ด้านศักยภาพทางกายภาพของแหล่งท่องเที่ยว อยู่ในระดับมาก ด้านศักยภาพการรองรับนักท่องเที่ยว อยู่ในระดับปานกลาง ด้านศักยภาพการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว อยู่ในระดับมาก และด้านศักยภาพการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว อยู่ในระดับปานกลาง 2. รูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวที่เหมาะสมสำหรับการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวชุมชนโบราณในจังหวัดศรีสะเกษ ได้แก่ 1) การจัดกิจกรรมต้องสร้างการมีส่วนร่วมกับคนในท้องถิ่น 2) การจัดกิจกรรมต้องสร้างผลประโยชน์ให้แก่ชุมชนให้มีรายได้จากการจัดกิจกรรมท่องเที่ยว 3) รูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวมีความยืดหยุ่นและมีความหลากหลาย 4) รูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวดึงเอาวิถีวัฒนธรรมของชุมชน อาหารการกิน หรือแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ในพื้นที่มาสื่อสารให้สังคมได้รับรู้ 5) การเล่าเรื่องท่องเที่ยวชุมชนโบราณ ควบคู่กับการให้ความสำคัญต่อธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม และชุมชน 3. การเสนอแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวชุมชน

¹ อาจารย์ประจำหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการท่องเที่ยวและการโรงแรม มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ

Lecturer in the Bachelor of Arts program Department of Tourism and Hotel Sisaket Rajabhat University

โบราณในพื้นที่จังหวัดศรีสะเกษ สรุปได้เป็น 6 ด้าน คือ 1) การพัฒนาการให้บริการทั้งกิจกรรมท่องเที่ยวและสถานที่บริการและการรองรับการท่องเที่ยว 2) การจัดการที่มุ่งเน้นการมีส่วนร่วมของคนในท้องถิ่น 3) การจัดการที่สร้างผลประโยชน์ให้ชุมชน 4) รูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวยืดหยุ่นและหลากหลาย 5) การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานที่จำเป็นสำหรับการท่องเที่ยว และ 6) การเล่าเรื่องท่องเที่ยวชุมชนโบราณควบคู่กับการให้ความสำคัญต่อธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม และชุมชนมากขึ้น

คำสำคัญ การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว, การท่องเที่ยวชุมชนโบราณ, ศักยภาพและขีดความสามารถการท่องเที่ยว

Abstract

This article aims to : 1) study the potential of ancient community tourism in Sisaket; 2) study the appropriate tourism activity models for the management of ancient community attractions in Sisaket; and 3) formulate a tourism plan for ancient communities in Sisaket towards a sustainable creative economy. It is a mixed-method research which using semi-structured interviews with stakeholders from government agencies, private sectors, entrepreneurs in the tourism business, academic institutions, and independent scholars from 5 ancient tourism communities (a total of 20 people) with questionnaires for tourists or visitors who visit 5 ancient community Sisaket attractions (400 people). Statistics which were used for data analysis were mean, percentage, and standard deviation. The author applied content analysis to find phrases and connect repeated words to create themes, which were integrated to be stories of causes and effects.

In the results of the research, the author found many issues. 1) The potential and carrying capacity of ancient community tourist attractions in the area of Sisaket were in strong agree; the potential to accommodate tourists was in medium agree ; the potential of tourism management was in strong agree; and the potential for organizing tourism activities was in medium agree. 2) Appropriate tourism activity models for the management of ancient community attractions in Sisaket were 1) organizing activities have to connect participation with local people; 2) organizing activities have to make benefits for the community to generate income from tourism activities; 3) tourism activities have to be flexible and diverse; 4) the forms of tourism activities have to draw on community culture, food, or historical attractions in the area to convey widely; and 5) there have to be telling stories about ancient community tourism along with realizing the importance of nature, environment, culture, and community. 3) The proposed guidelines for the development of ancient community tourist attractions in the area of Sisaket can be summarized into six aspects: 1) development of services for both tourism activities and service locations and supporting

tourism; 2) management that focuses on the participation of local people; 3) management that benefits the community; 4) flexible and diverse forms of travel activities; 5) development of infrastructure which is necessary for tourism; and 6) telling more stories about ancient community tourism along with paying more attention to nature, environment, culture, and community, respectively.

Keywords: Tourist Attraction Development, Ancient Community Tourism, Potential and Capacity of Tourism

บทนำ

การท่องเที่ยวถือเป็นอุตสาหกรรมที่สำคัญ ได้สร้างรายได้หลักและคุณประโยชน์ให้กับประเทศเป็นอย่างมาก โดยขับเคลื่อนกว่าหนึ่งในสามของมูลค่าการเจริญเติบโตของเศรษฐกิจไทยในช่วงหลายปีที่ผ่านมา พ.ศ.2565 จนถึงปัจจุบัน เกิดการเปลี่ยนแปลงทางด้านโครงสร้างเศรษฐกิจในส่วนท้องถิ่นในหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และชุมชน ได้มีนโยบายให้ทุกภาคส่วนมีความตระหนักถึงการอนุรักษ์ฟื้นฟูวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมที่สอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาลมุ่งเน้นการพัฒนาที่สอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนตามกรอบ (BCG) โดยเฉพาะในภาคการท่องเที่ยว ที่ให้ความสำคัญกับการพัฒนาระดับการท่องเที่ยวให้มีความเข้มแข็งด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ควบคู่กับการสร้างสรรค์รูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวรูปแบบใหม่ ๆ ที่ยังคงรักษาอัตลักษณ์ของท้องถิ่นไทย เพื่อให้โมเดลเศรษฐกิจ BCG ในมิติด้านการท่องเที่ยวเป็นรูปธรรมมากขึ้น การท่องเที่ยวในชุมชนท้องถิ่นต้องสร้างความสมดุลกันระหว่างอุปสงค์ (demand) ที่เป็นการต้องการของนักท่องเที่ยว และอุปทาน (supply) สินค้า/บริการทางการท่องเที่ยว รวมทั้งคนในชุมชน ภาครัฐ ภาคผู้ประกอบการหรือธุรกิจที่อยู่ในห่วงโซ่อุปทานของการท่องเที่ยว (tourism supply chain) สามารถทำกำไรมากกว่าขาดทุน เลิกเบียดเบียนต้นทุน พร้อมทั้งเติมต้นทุน โดยคำนึงถึงเรื่องสังคม วิถีชีวิต และทรัพยากรธรรมชาติที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวเป็นสำคัญ เพื่อให้เกิดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2564: 4)

จากข้อมูลข้างต้น แสดงให้เห็นว่าการพัฒนาระดับการท่องเที่ยวชุมชนท้องถิ่น โดยใช้แนวคิด BCG Tourism มาประยุกต์กับการท่องเที่ยวชุมชนให้เกิดความยั่งยืนเน้นความหลากหลายทางชีวภาพทางศิลปกรรม และทางวัฒนธรรม เช่น วิถีชีวิตชุมชน ภูมิปัญญาชาวบ้าน ถือว่าเป็นต้นทุนที่แข็งแกร่งต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชนไปสู่ความยั่งยืน การท่องเที่ยวชุมชนโบราณในพื้นที่จังหวัดศรีสะเกษมี 5 แห่ง 1) บ้านน้ำอ้อมน้อย (ตำบลห้วยคำ อำเภอรามัน จังหวัดศรีสะเกษ) 2) บ้านหลุมไผ่ (ตำบลเมืองคง อำเภอรามัน จังหวัดศรีสะเกษ) 3) บ้านคอนกาม (ตำบลคอนกาม อำเภอขามเฒ่า จังหวัดศรีสะเกษ) 4) บ้านตูม (ตำบลตูม อำเภอปราสาท จังหวัดศรีสะเกษ) และ 5) บ้านกู่ (ตำบลกู่ อำเภอปราสาท จังหวัดศรีสะเกษ) ชุมชนโบราณ 5 แห่ง เป็นพื้นที่ที่ศึกษา ดังกล่าว ถือเป็นแหล่งศิลปกรรมของชุมชนโบราณที่ควรค่าแก่การอนุรักษ์เป็นทรัพยากรทางประวัติศาสตร์เพื่อการท่องเที่ยว ทั้งนี้ สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, (2564) รายงานว่า จังหวัดศรีสะเกษ เป็นอีกพื้นที่หนึ่งซึ่งมีความสำคัญทางแหล่ง

ศิลปกรรม ทั้งชุมชนโบราณ เมืองโบราณ และอุทยานประวัติศาสตร์ ย่านชุมชนเก่า อนุสาวรีย์ อนุสรณ์สถานหลักเมือง รวมถึงแหล่งโบราณคดีที่ขุดค้นแล้วและยังไม่ขุดค้น ซึ่งแหล่งศิลปกรรมเหล่านั้น นับว่าเป็นมรดกของชาติที่มีคุณค่า ปัจจุบัน พบว่า ชุมชนโบราณ 5 แห่งมีศักยภาพในการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวได้

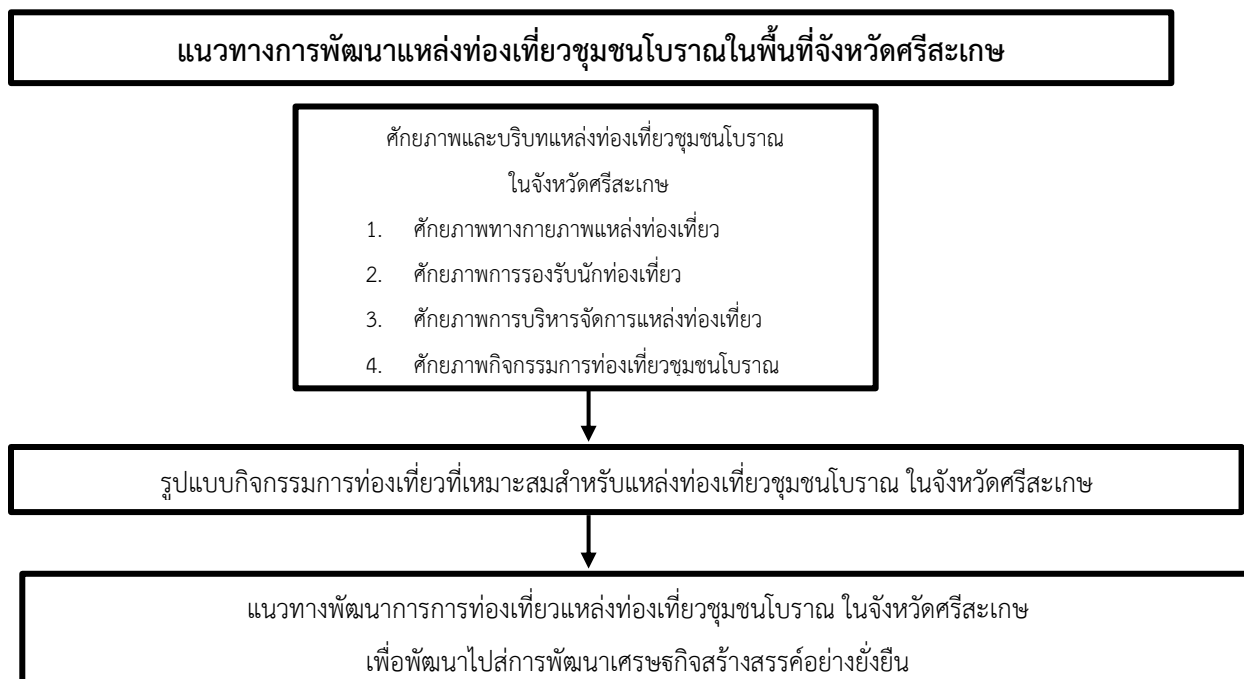
จากความสำคัญดังกล่าว การวิจัยนี้ สอดคล้องกับวิสัยทัศน์และเป้าประสงค์ของแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2560–2568) และ แผนยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวโดยชุมชน (องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน, 2564 : 2) ที่ให้ความสำคัญการท่องเที่ยวตามกรอบ (BCG) โดยเน้นการเติบโตบนพื้นฐานความเป็นไทย เน้นการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในเมืองและพื้นที่ชุมชนท้องถิ่น โดยพัฒนาสินค้าและบริการด้านการท่องเที่ยวให้สอดคล้องกับอัตลักษณ์และ วิถีไทย และเสริมสร้างความภูมิใจในความเป็นไทย และการส่งเสริมและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้เป็นแหล่งเพิ่มรายได้ สร้างโอกาสเพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของชาติ เพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวในภูมิภาคและเขตพัฒนาการท่องเที่ยว โดยเฉพาะพื้นที่เมืองรองและชนบท ให้เกิดการพัฒนายั่งยืน ด้วยการส่งเสริมความยั่งยืนของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยการอนุรักษ์และฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยวที่เสี่ยงต่อการเสื่อมโทรม การบริหารความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยว และการปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ส่งเสริมความยั่งยืนของวัฒนธรรม โดยการเชิดชูและรักษาไว้ซึ่งเอกลักษณ์ของไทย คุณค่าดั้งเดิม และภูมิปัญญาท้องถิ่น

จากความสำคัญดังกล่าว การวิจัยนี้สอดคล้องกับวิสัยทัศน์และเป้าประสงค์ความสำคัญการท่องเที่ยวตามกรอบ (BCG) ใช้เป็นกรอบแนวคิดในการศึกษาศักยภาพและขีดความสามารถการรองรับได้ทางการท่องเที่ยวเพื่อกำหนดรูปแบบการบริหารจัดการและรูปแบบองค์กรบริหารชุมชนโบราณสร้างสรรค์รูปแบบกิจกรรมท่องเที่ยวสำหรับนักท่องเที่ยวร่วมกับชุมชน และเส้นทางเชื่อมโยงการท่องเที่ยว โดยคำนึงถึงเอกลักษณ์และอัตลักษณ์ของท้องถิ่นและขยายผลสู่แผนการพัฒนาชุมชนโบราณ 5 แห่ง ของจังหวัดศรีสะเกษ โดยผลที่ได้จะเป็นการใช้ฐานข้อมูลในการจัดการการท่องเที่ยวชุมชนโบราณเพื่อการวิเคราะห์ศักยภาพและขีดความสามารถในการรองรับการท่องเที่ยว และกำหนดแนวทางการบริหารจัดการองค์กรชุมชนแก่หน่วยงานภาคีที่เกี่ยวข้อง อันจะนำไปสู่ประสิทธิภาพและแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ ประเภทแหล่งชุมชนโบราณ ให้เกิดรูปแบบกิจกรรมและผลิตภัณฑ์ใหม่ทางการท่องเที่ยว และสามารถเชื่อมโยงกับผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวที่มีศักยภาพเดิมในจังหวัด และพื้นที่อีสานใต้ โดยให้เกิดรูปธรรมในการสร้างรายได้ ความเป็นอยู่ที่ดี การอนุรักษ์ประวัติศาสตร์ที่ควบคู่กับสังคม และการบริหารจัดการทรัพยากรสิ่งแวดล้อม และทรัพยากรท่องเที่ยวของชุมชนอย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์ของงานวิจัย

1. เพื่อศึกษาศักยภาพในการรองรับของการท่องเที่ยวชุมชนโบราณในจังหวัดศรีสะเกษ
2. เพื่อศึกษารูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวที่เหมาะสมสำหรับการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวชุมชนโบราณในจังหวัดศรีสะเกษ
3. เพื่อการเสนอแนวทางพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนโบราณในจังหวัดศรีสะเกษไปสู่เศรษฐกิจสร้างสรรค์อย่างยั่งยืน

กรอบการดำเนินการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบการดำเนินการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. นักท่องเที่ยวหรือผู้มาเยือนที่เข้ามาเยี่ยมชมใน 5 แหล่งท่องเที่ยวชุมชนโบราณ 1) ตำบลห้วยคำ อำเภอรามัน 2) ตำบลเมืองคง อำเภอรามัน 3) ตำบลคอนกาม อำเภอขามเฒ่า 4) ตำบลตูม อำเภอปรังค์ภู และ 5) ตำบลภู อำเภอปรังค์ภู จังหวัดศรีสะเกษ จำนวน 400 คน

2. ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งจากภาครัฐ นักพัฒนาการท่องเที่ยว จำนวน 1 คน และภาคเอกชนผู้ประกอบการนำเที่ยว จำนวน 1 คน อาจารย์สาขาวิชาการท่องเที่ยว จำนวน 3 คน นักวิจัยจากสถาบันวิจัย จำนวน 1 คน เจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบลและตัวแทนชุมชนท่องเที่ยวโบราณ ทั้ง 5 แห่ง แห่งละ 3 คน รวมทั้งสิ้น จำนวน 20 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยและคุณภาพของเครื่องมือ

การวิจัยครั้งนี้อาศัยเครื่องมือการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง คือ

1. แบบการสัมภาษณ์เชิงลึก (in-depth interview) แบบมีโครงสร้าง แบ่งคำถามออกเป็น 2 ส่วน คือ 1) เป็นคำถามปลายปิด ถามความคิดเห็นเกี่ยวกับ ศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวชุมชนโบราณ แนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว และขีดความสามารถในการรองรับได้ชุมชนโบราณในจังหวัดศรีสะเกษเพื่อพัฒนาไปสู่การพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์อย่างยั่งยืน และ 2) เป็นคำถามปลายเปิดถามความคิดเห็นในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวชุมชนโบราณในจังหวัด

ศรีสะเกษ เป็นการชักถามพูดคุยกันระหว่างผู้สัมภาษณ์ (ผู้วิจัย) และผู้ให้สัมภาษณ์ คือ กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้ คือ ผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ทั้งจากจากภาครัฐนั้พัฒนาการท่องเที่ยว และภาคเอกชนผู้ประกอบการนำเที่ยว อาจารย์สาขาวิชาการท่องเที่ยว นักวิจัยจากสถาบันวิจัย เจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบลและตัวแทนชุมชนท่องเที่ยวโบราณ ในการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้ใช้กลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (purposive sampling) และใช้วิธีคัดเลือกโดยถือเอาความสะดวก (convenience sampling) ในช่วงเวลาของการเก็บข้อมูล และตามสถานการณ์ที่เป็นจริงที่เป็นพื้นที่ศึกษา

2. แบบสอบถามความคิดเห็น (questionnaires) การเก็บข้อมูลจากนักท่องเที่ยวหรือผู้มาเยือนในพื้นที่จังหวัดศรีสะเกษและผู้ที่เคยมาเยี่ยมเยือนที่ใดที่หนึ่งในพื้นที่ศึกษาทั้ง 5 แหล่งท่องเที่ยวชุมชนโบราณ ซึ่งลักษณะคำถามในแบบสอบถามมี 2 แบบ คือ ตอนที่ 1 คำถามปลายปิด จะเป็นคำถามความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะเฉพาะของแหล่งท่องเที่ยวชุมชนโบราณ ในจังหวัดศรีสะเกษ และ ตอนที่ 2 เป็นคำถามปลายเปิด จะเป็นข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติมในแนวทางการพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวชุมชนโบราณ ในจังหวัดศรีสะเกษ โดยมีเกณฑ์การกำหนดช่วงคะแนนเฉลี่ยของระดับความคิดเห็น ดังนี้ $4.21 - 5.00 =$ มากที่สุด, $3.41 - 4.20 =$ ระดับมาก, $2.61 - 3.40 =$ ปานกลาง, $1.81 - 2.60 =$ ระดับน้อย และ $1.00 - 1.80 =$ น้อยที่สุด

3. การสนทนากลุ่ม (Focus Group) ใช้วิธีเลือกแบบเจาะจง ผู้ทรงคุณวุฒิทุกฝ่ายทั้งจากภาครัฐหน่วยงานราชการ และภาคเอกชนผู้ประกอบการในธุรกิจการท่องเที่ยว สถาบันการศึกษาและนักวิชาการอิสระ ตัวแทนชุมชนท่องเที่ยวโบราณ จำนวน 20 คน โดยมีประเด็นหลักที่สอดคล้องเชื่อมโยงกับการการจัดทำแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวชุมชนโบราณ ในจังหวัดศรีสะเกษ เพื่อพัฒนาไปสู่การพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์อย่างยั่งยืน

การเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย

1. การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณ ผู้วิจัยแจกแบบสอบถามให้แก่ผู้มาเยือน/นักท่องเที่ยว จำนวน 400 ชุด ด้วยตนเองในพื้นที่ที่ศึกษา โดยใช้ระยะเวลาในเก็บแบบสอบถามประมาณ 6 เดือน

2. การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ การสัมภาษณ์ ผู้วิจัยสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิทุกฝ่าย ทั้งจากภาครัฐหน่วยงานราชการ และภาคเอกชนผู้ประกอบการในธุรกิจการท่องเที่ยว สถาบันการศึกษาและนักวิชาการอิสระ ตัวแทนชุมชนท่องเที่ยวโบราณ จำนวน 20 คน

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ หลังจากการตรวจสอบความถูกต้องและสมบูรณ์ของแบบสอบถามแล้ว ได้มีการวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ใช้โปรแกรมทางสถิติ ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน คำนวณเพื่อแสดงข้อมูลพื้นฐานทั่วไปที่ตอบแบบสอบถาม ข้อเสนอแนะอื่น ๆ จากการสอบถาม

2. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ เพื่อการประมวลผลข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) ในการตีความหมายของเนื้อหาการสัมภาษณ์และการสนทนากลุ่มว่า การวิเคราะห์เนื้อหามีการกำหนดรหัส (coding) เพื่อวิเคราะห์หาคำหลักจากความคิดเห็นที่ได้จากการสัมภาษณ์ แบ่งกลุ่มเนื้อหาด้วยการใส่รหัสคำเพื่อใช้อธิบายถึงเป้าหมาย (objective) และจำนวนของเนื้อหา (content) เป็นการนำคำซ้ำในผลที่ได้สร้างเป็นแก่นเรื่อง (theme) ตามเนื้อหาที่ปรากฏทั้งจากการจดบันทึก และจากคำสัมภาษณ์ การวิเคราะห์เนื้อหาจะเป็นรูปธรรมที่ชัดเจนสามารถมองเห็นและนับได้ (manifest content) และใช้การวิเคราะห์ความหมายของคำที่ซ่อนเร้น โดยมีนัยหรือ

ตีความหมาย (latent content) เพื่อหาความหมายของคำสัมภาษณ์ที่ซ่อนเร้น และตีความทางสัญลักษณ์ที่สามารถมองเห็นเป็นรูปธรรมได้ (ชาย โพธิ์สีดา, 2562 :105)

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1. เพื่อศึกษาศักยภาพในการรองรับของการท่องเที่ยวชุมชนโบราณในจังหวัดศรีสะเกษ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลและผลการวิจัย พบว่า ศักยภาพและการรองรับของแหล่งท่องเที่ยวชุมชนโบราณในจังหวัดศรีสะเกษ มี 4 ด้าน

1. ด้านศักยภาพทางกายภาพของแหล่งท่องเที่ยว มีการส่งเสริมและพัฒนาการจัดการสภาพแวดล้อมที่สะท้อนวัฒนธรรมและอัตลักษณ์ท้องถิ่น และต้องมีข้อมูลทางการท่องเที่ยวชุมชนโบราณที่ถูกต้อง ทันสมัย เข้าถึงง่าย มีแผนการปรับปรุงสภาพแวดล้อมในชุมชน ในแหล่งท่องเที่ยว ให้มีความสะอาด สาธารณูปโภคที่เข้าถึงต้องมีให้เพียงพอสามารถใช้ประโยชน์อย่างสะดวกสบายและปลอดภัย อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.75)

2. ด้านศักยภาพการรองรับนักท่องเที่ยว จำเป็นต้องจัดหาสิ่งอำนวยความสะดวกและการบริการที่จัดเตรียมสำหรับนักท่องเที่ยว ให้ได้รับความสะดวกสบายและเพลิดเพลินในการเยี่ยมชม โดยต้องมีการดูแลรักษาให้อยู่ในสภาพดั้งเดิม ไม่ชำรุดทรุดโทรม เพื่อสร้างบรรยากาศที่ดีของการท่องเที่ยว รวมถึงการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว มีขั้นตอนที่ไม่ยุ่งยาก อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$ = 3.44)

3. ด้านศักยภาพการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว มีการสร้างความร่วมมือและผนึกกำลังจากทุกภาคส่วนเข้าด้วยกัน ทั้งภาครัฐ และภาคเอกชน รวมไปถึงกลุ่มชุมชน เพื่อร่วมกันสร้างแผนแม่บทด้านการท่องเที่ยวชุมชนโบราณ รวมถึงการร่วมมือกันกำหนดแนวทางการแก้ไข ดูแลและป้องกันปัญหาต่าง ๆ ขึ้น อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.70)

4. ด้านศักยภาพการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว มุ่งเน้นการสร้างคุณค่าบนพื้นฐานอัตลักษณ์ความเป็นท้องถิ่น สะท้อนวิถีชีวิต ภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปวัฒนธรรม และประวัติศาสตร์ กิจกรรมต้องต่อยอดความคิดสร้างสรรค์ นักท่องเที่ยวหรือผู้มาเยือนต้องได้สัมผัสกับประสบการณ์ใหม่ อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$ = 3.49)

สรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ที่ 1 สะท้อนศักยภาพทางกายภาพของแหล่งท่องเที่ยวและการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว อยู่ในระดับมาก แสดงถึงพื้นที่มีศักยภาพของพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวชุมชนโบราณในจังหวัดศรีสะเกษ มีปัจจัยพื้นฐานของการท่องเที่ยวที่ดี แต่ศักยภาพการรองรับนักท่องเที่ยวและศักยภาพการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว อยู่ในระดับปานกลาง ต้องได้รับการพัฒนา การบริหาร และการจัดอย่างต่อเนื่องให้พื้นที่มีความสามารถรองรับการท่องเที่ยวให้มีคุณภาพอย่างยั่งยืน

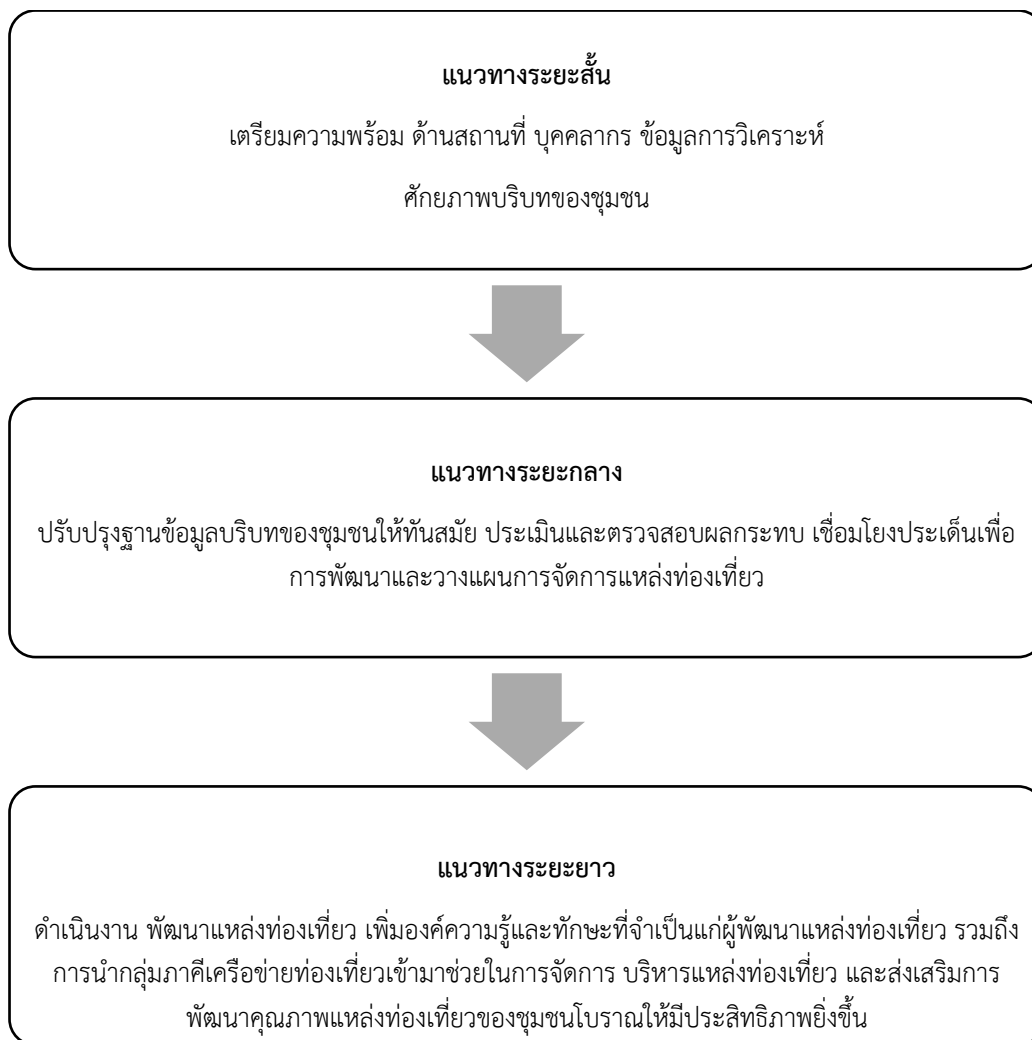
วัตถุประสงค์ข้อที่ 2. เพื่อศึกษารูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวที่เหมาะสมสำหรับการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวชุมชนโบราณในจังหวัดศรีสะเกษ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลและผลการวิจัย อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$ = 3.49) พบว่า

ตารางที่ 1 จำนวน และค่าเฉลี่ยของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามระดับความเห็นด้วย รูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวที่เหมาะสม สำหรับการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวชุมชนโบราณในจังหวัดศรีสะเกษ

กิจกรรมการท่องเที่ยวท่องเที่ยวชุมชนโบราณในจังหวัดศรีสะเกษ	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. กิจกรรมที่ดำเนินการโดยคนในท้องถิ่นหรือเปิดโอกาสให้คนในท้องถิ่น	3.38	1.09	ปานกลาง
2. การจัดกิจกรรมสร้างผลประโยชน์ให้ชุมชนสะท้อนการอนุรักษ์และสืบสานอย่างยั่งยืนทางด้านประเพณีและวัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อมในชุมชนไม่เสื่อมโทรมและถูกทำลาย	3.69	1.01	มาก
3. มีรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวยืดหยุ่นและหลากหลายที่สะท้อนให้เห็นเป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิตชุมชนโบราณ และความเป็นอัตลักษณ์เดิมแท้	3.76	1.05	มาก
4. มีกิจกรรมการท่องเที่ยวชุมชนโบราณที่ส่งเสริมอัตลักษณ์ความเป็นท้องถิ่น การดึงเอาวิถีวัฒนธรรมของชุมชน อาหารการกิน หรือแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ในพื้นที่มาสื่อสารให้สังคมได้รู้	3.23	1.07	ปานกลาง
5. มีกิจกรรมการท่องเที่ยวชุมชนโบราณที่ให้ประสบการณ์บางอย่างที่พิเศษ การเล่าเรื่องสร้างควบคู่กับการให้ความสำคัญความผูกพัน จนเกิดความต้องการที่จะกลับมาท่องเที่ยวซ้ำอีก	3.39	1.14	ปานกลาง
เฉลี่ยรวม	3.49	1.11	ปานกลาง

สรุป การท่องเที่ยวในชุมชนโบราณที่เป็นรูปธรรมที่ชัดเจนในการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว การบริหารจัดการทรัพยากรของชุมชนโดยชุมชน กิจกรรมเป็นสะพานเชื่อมระหว่างชุมชนกับนักท่องเที่ยวในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้วิถีชีวิต เข้าใจความต่างวัฒนธรรม สร้างความภาคภูมิใจของคนในท้องถิ่น ก่อให้เกิดความสุขอย่างยั่งยืนในที่สุด ตลอดจนรักษาอัตลักษณ์วิถีวัฒนธรรมธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมของชุมชนท้องถิ่น รูปแบบของกิจกรรมการท่องเที่ยวต้องทำอย่างมีส่วนร่วม หรือ Co-creation โดยใช้การประสานเชื่อมโยงเครือข่ายจากการท่องเที่ยวทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมปฏิบัติ ร่วมรับผิดชอบ และร่วมรับผลประโยชน์

วัตถุประสงค์ข้อที่ 3. เพื่อการเสนอแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนโบราณในจังหวัดศรีสะเกษไปสู่เศรษฐกิจสร้างสรรค์อย่างยั่งยืน ผลการวิเคราะห์ข้อมูลและผลการวิจัย จากการสัมภาษณ์และการสนทนากลุ่มจากผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง กล่าวถึง พบว่า การจัดทำแผนการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนโบราณอย่างยั่งยืน จำเป็นต้องมีการกำหนดทิศทางที่ชัดเจน โดยคำนึงถึงการจัดการแบบองค์รวมและสร้างเครือข่ายที่ดีให้แก่ภาคีเครือข่ายท่องเที่ยว เพื่อรองรับต่อการเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์ปัจจุบัน โดยมีกลไกการนำแผนการท่องเที่ยวไปสู่การปฏิบัติได้จริง ทั้งนี้ สามารถช่วงการพัฒนาออกเป็น 3 ระยะ

ภาพที่ 2 แนวทางการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนโบราณ จังหวัดศรีสะเกษ

สรุปผลการวิจัยนำผลจากแบบสอบถามและการสัมภาษณ์และการสนทนากลุ่มจากผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องข้างต้นนั้น นำมาวิเคราะห์ร่วมกันได้ ผลสรุปของการวิจัย คือได้แนวทางการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนโบราณ จังหวัดศรีสะเกษในข้างต้น มี 5 ด้านที่เป็นองค์ประกอบหลักสำคัญที่เป็นกลไกในการพัฒนาเป็นเครื่องมือที่จะช่วยให้ชุมชนได้ร่วมวางแผนชุมชนตนเองอย่างยั่งยืนและครอบคลุมทุกด้าน ดังนี้

ด้านที่ 1 ด้านกายภาพของแหล่งท่องเที่ยว ชุมชนท่องเที่ยวโบราณสามารถเดินทางไปยังมีแหล่งท่องเที่ยวใกล้เคียงได้ เดินทางเข้าถึงพื้นที่แหล่งได้ง่าย สะดวกสบาย สามารถรองรับจำนวนนักท่องเที่ยวได้ และมีพื้นที่ราบสำหรับนักพักผ่อนหย่อนใจและทำกิจกรรมนันทนาการ

ด้านที่ 2 ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกแหล่งท่องเที่ยว ชุมชนท่องเที่ยวโบราณจำเป็นต้องมีบริการขั้นพื้นฐาน เช่น ห้องน้ำ น้ำดื่ม ที่จอดรถ แสงสว่างที่เพียงพอ และสัญญาณโทรศัพท์ที่ครอบคลุม

ด้านที่ 3 ด้านการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว ชุมชนท่องเที่ยวโบราณ คนในชุมชนมีความพร้อมในการต้อนรับและรับรองนักท่องเที่ยว จัดบริการข้อมูลท่องเที่ยวชุมชนที่เป็นปัจจุบัน และมีกฎ ระเบียบ ข้อบังคับ ข้อความขอความมือในการเข้าเยี่ยมชมที่เหมาะสม

ด้านที่ 4 ด้านการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน คนในชุมชนร่วมสร้างสรรค์กิจกรรมผ่านทุนวัฒนธรรมท้องถิ่น ที่สร้างประสบการณ์ตรงที่น่าจดจำ มีความประทับใจ ให้นักท่องเที่ยวที่มาเยือนได้ลงมือทำจริง และมีโอกาสพัฒนาศักยภาพสร้างสรรค์ตนเองและมีส่วนร่วมสร้างประสบการณ์กับคนในชุมชน

ด้านที่ 5 ด้านการอนุรักษ์และรักษาสีงแวดล้อม คนในชุมชนร่วมสร้างจิตสำนึก รัก(ษ์)วัฒนธรรมท้องถิ่น และการรักษาสีงแวดล้อม การอนุรักษ์นำประโยชน์มาสู่ชุมชนอย่างยั่งยืนในมิติต่าง ๆ ที่ ครอบคลุมทั้งด้านเศรษฐกิจ สีงแวดล้อม สังคม วัฒนธรรม

สรุป การจัดทำแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวสู่ภาคปฏิบัติ เพื่อพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวชุมชนโบราณ คือ การบูรณาการในการทำงานการประสานความร่วมมือระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคชุมชนและนักวิชาการแผนการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนโบราณนี้ จะนำไปสู่การสร้างคุณค่า บนพื้นฐานแก่นแท้แห่งความเป็นอัตลักษณ์ชุมชนโบราณ ทั้ง 5 ของจังหวัดศรีสะเกษ มีวิถีชีวิต ภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปวัฒนธรรม ประเพณี และประวัติศาสตร์ บรรจุในแผนพัฒนาช่วยสร้างประโยชน์ให้ชุมชนท้องถิ่นได้อย่างแท้จริง

สรุปและอภิปรายผล

สรุป งานวิจัยนี้ ออกแบบงานวิจัยแบบผสมผสาน (mixed method) โดยใช้ 2 เครื่องมือหลัก ในการเก็บข้อมูล คือ 1) แบบสอบถามสำหรับการเก็บข้อมูลเชิงปริมาณ ข้อมูลในแบบสอบถาม ต้องการความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวหรือผู้มาเยือนในชุมชนโบราณทั้ง 5 แห่ง 2) แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างและการสนทนากลุ่ม สำหรับเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพในประเด็นการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวชุมชนโบราณทั้ง 5 แห่งในจังหวัดศรีสะเกษ

ผลการวิจัยที่ตอบวัตถุประสงค์ที่ 1 : เพื่อศึกษาศักยภาพในการรองรับของการท่องเที่ยวชุมชนโบราณในจังหวัดศรีสะเกษ ผลการวิจัย ดังนี้

1. ศักยภาพทางกายภาพของแหล่งท่องเที่ยว อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ =3.75)
2. ศักยภาพการรองรับนักท่องเที่ยว อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ =3.44)
3. ศักยภาพการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ =3.70)
4. ศักยภาพการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ =3.49)

ผลการวิจัยที่ตอบวัตถุประสงค์ที่ 2 : เพื่อศึกษารูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวที่เหมาะสมสำหรับการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวชุมชนโบราณในจังหวัดศรีสะเกษ ผลการวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อใช้เป็นแนวทางการพัฒนาศักยภาพและขีดความสามารถในการรองรับของแหล่งท่องเที่ยวชุมชนโบราณในจังหวัดศรีสะเกษ พบว่า อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ =3.49)

ผลการวิจัยที่ตอบวัตถุประสงค์ที่ 3 : เพื่อการเสนอแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนโบราณในจังหวัดศรีสะเกษไปสู่เศรษฐกิจสร้างสรรค์อย่างยั่งยืน

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า การจัดทำแผนพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนโบราณในจังหวัดศรีสะเกษ ทั้ง 5 แห่ง ให้ความสำคัญเรื่องการมุ่งเน้นการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว โดยใช้กระบวนการจัดทำ เริ่มต้นจากการศึกษาศักยภาพและบริบทการท่องเที่ยวภายในจังหวัดศรีสะเกษ การทบทวนนโยบายและแผน ยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว และการรับฟังความคิดเห็นจากผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาชน ผ่านการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ และผู้เชี่ยวชาญในสาขาการท่องเที่ยว การจัดประชุมกลุ่มย่อย ซึ่งสาระสำคัญของแผนพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนโบราณ จะมีศักยภาพทางของการท่องเที่ยวโดยชุมชน รูปแบบกิจกรรมทางการท่องเที่ยว และการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนโบราณ เป็นเครื่องมือสำคัญในการขับเคลื่อนให้เกิดการบูรณาการ ของทุกภาคส่วนในการจัดทำแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนโบราณในจังหวัดศรีสะเกษ ไปสู่เศรษฐกิจ สร้างสรรค์อย่างยั่งยืน

อภิปรายผลการวิจัย

1. ความสำคัญของการศึกษาศักยภาพในการรองรับของการท่องเที่ยวชุมชนโบราณในจังหวัดศรีสะเกษ ทั้ง 4 ด้านนี้ 1) ศักยภาพทางกายภาพของแหล่งท่องเที่ยว 2) ศักยภาพการรองรับนักท่องเที่ยว 3) ศักยภาพการบริหาร จัดการแหล่งท่องเที่ยว และ 4) ศักยภาพการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว ซึ่งทั้ง 4 ด้านสอดคล้องกับ แผนการบริหารงานของ สำนักจัดการสิ่งแวดล้อมธรรมชาติและศิลปกรรม. (2564 : 7) และ Abreu Novais, et al., (2020 : 6) กล่าวถึง การนำ การท่องเที่ยวตามแนวคิดเรื่องขีดความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยว (carrying capacity) ที่ให้แนวคิดและ ความสำคัญของการบริหารจัดการการท่องเที่ยวพื้นที่ที่ศึกษาให้มีคุณภาพและยั่งยืน ควรเน้นการสร้างสมดุลกัน ระหว่างอุปสงค์ (demand) ที่ เป็นความต้องการของนักท่องเที่ยว และอุปทาน (supply) สินค้า/บริการทางการท่องเที่ยว รวมทั้งผู้ประกอบการหรือธุรกิจที่อยู่ในห่วงโซ่อุปทานของการท่องเที่ยว (tourism supply chain) โดยจะต้องคำนึงถึง เรื่องสังคม วิถีชีวิต และทรัพยากรธรรมชาติที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวเป็นสำคัญ เพื่อให้เกิดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน และ สอดคล้องกับแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2560-2568) ของกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา ที่กล่าวถึง การขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศไทยด้วยโมเดลเศรษฐกิจ BCG (BCG model) ซึ่งประกอบด้วย การพัฒนา เศรษฐกิจ 3 ส่วน ที่มีความเชื่อมโยงกัน คือ เศรษฐกิจชีวภาพ (bio economy) - เศรษฐกิจหมุนเวียน (circular economy) - เศรษฐกิจสีเขียว (green economy) โดยนำจุดแข็งของประเทศไทยที่มีความหลากหลายทางชีวภาพและ วัฒนธรรมมาต่อยอดและยกระดับมูลค่าสินค้าและบริการ โดยจะมุ่งเน้นการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ซึ่งโมเดล BCG สามารถประยุกต์ใช้เป็นแนวทางที่สำคัญในการศึกษาศักยภาพและขีดความสามารถในการรองรับของแหล่ง ท่องเที่ยวชุมชนโบราณการท่องเที่ยว และเศรษฐกิจสร้างสรรค์ เป็นเครื่องมือสำคัญที่ใช้วิเคราะห์ถึงแหล่งท่องเที่ยว สามารถรองรับนักท่องเที่ยวหรือกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวได้ โดยไม่ทำให้สภาพทางกายภาพ เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม หรือทำให้ระบบนิเวศในแหล่งท่องเที่ยวเสื่อมโทรม

2. รูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวที่เหมาะสมสำหรับการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวชุมชนโบราณในจังหวัด ศรีสะเกษ งานวิจัยนี้ ผลการวิจัย 5 ด้าน มีเป้าหมายเพื่อการขับเคลื่อนการพัฒนา รูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวชุมชน โบราณให้เกิดอย่างยั่งยืน ซึ่งกิจกรรมการท่องเที่ยวที่เหมาะสมต้องเป็นกิจกรรมเชิงสร้างสรรค์ คือ การเดินทาง ของ นักท่องเที่ยวเดินทางเพื่อทำกิจกรรมที่มุ่งไปสู่ความผูกพันและประสบการณ์จริงแท้ ที่เกิดจากการเข้าไปมีส่วนร่วม ในการเรียนรู้ศิลปมรดกทางวัฒนธรรมหรือคุณลักษณะพิเศษของพื้นที่นั้น และนำมาซึ่งความเชื่อมโยงผู้คนซึ่งอาศัยอยู่

ในพื้นที่และเป็นผู้รังสรรค์วัฒนธรรมที่มีชีวิตนั้น ซึ่งรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวที่เหมาะสมนั้น นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ศิลปวัฒนธรรมของพื้นที่ นักท่องเที่ยวยังสามารถใช้ประสบการณ์ที่เรียนรู้ใหม่ มาประยุกต์กับชีวิตการทำงานของตนหลังจากการท่องเที่ยว สอดคล้องกับแนวคิดของ Greg Richards (Richards, 2019 : 8) ได้กล่าวถึง รูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ creative tourism คือ กิจกรรมการท่องเที่ยวที่มุ่งเน้นความได้เปรียบด้วยการสร้างมูลค่า (value creation) จึงสะท้อนแนวคิด รูปแบบการท่องเที่ยวใหม่ในปัจจุบัน ที่เรียกว่าการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ (creative tourism) ซึ่งรูปแบบการท่องเที่ยวที่กำลังพูดถึงมากในปัจจุบัน คือ การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ และการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ในขณะที่ Somnuxpong (2020: 116) กล่าวว่า การท่องเที่ยวที่สัมพันธ์กับประวัติศาสตร์ ศิลปวัฒนธรรม วิถีชุมชนและเอกลักษณ์สถานที่ โดยนักท่องเที่ยวได้เรียนรู้ เพื่อสร้างประสบการณ์ตรงร่วมกับเจ้าของวัฒนธรรม และเป็นการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับประวัติศาสตร์ ศิลปวัฒนธรรม วิถีชุมชนและเอกลักษณ์ของสถานที่ ที่ไม่ใช่กิจกรรมที่เน้นรายได้ของชุมชน แต่เป็นกิจกรรมที่เน้นคุณค่าของชุมชนเป็นสำคัญ

3. แนวทางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนโบราณในจังหวัดศรีสะเกษ ไปสู่เศรษฐกิจสร้างสรรค์อย่างยั่งยืน มี 5 องค์ประกอบ 1) ด้านกายภาพของแหล่งท่องเที่ยว 2) ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกแหล่งท่องเที่ยว 3) ด้านการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว 4) ด้านการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน และ 5) ด้านการอนุรักษ์และรักษาสีน้ำเงิน ซึ่งกรมการท่องเที่ยว (2564 : 20) ให้ความสำคัญกับขับเคลื่อนสนับสนุนการพัฒนาการท่องเที่ยวให้เป็นไปตามแนวทางในแผนยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวในระดับพื้นที่ ในแต่ละเขตพัฒนาการท่องเที่ยวในประเทศไทย ซึ่งมีองค์ประกอบครอบคลุมภาครัฐ ภาคเอกชน ภาควิชาการและภาคประชาชนในพื้นที่ เพื่อทำหน้าที่ขับเคลื่อนแผนยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวโดยชุมชนดังกล่าว ให้เป็นไปตามบริบทของแต่ละพื้นที่ เพื่อให้เกิดผลลัพธ์ที่เป็นรูปธรรมในการยกระดับและเชื่อมโยงให้การท่องเที่ยวของชุมชน เกิดประโยชน์กับชุมชนท้องถิ่นอย่างยั่งยืนสอดคล้องเช่นเดียวกับ แนวคิดของ Var & Gunn (2020: 40) และกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2564: 47) ที่ได้กล่าวถึง ปัจจัยและทิศทางที่ส่งผลต่อการขับเคลื่อนการส่งเสริมการพัฒนาการท่องเที่ยวให้เกิดความสมดุล ทั้งภายในและภายนอกของแหล่งท่องเที่ยว คือ การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมทั้งในระดับประเทศและสากล รวมถึงการวิเคราะห์ศักยภาพและความสามารถในการแข่งขันของประเทศ นอกเหนือจากนี้แล้ว การสร้างความเข้มแข็งจากภายใน มุ่งส่งเสริมการท่องเที่ยวภายในประเทศ พัฒนาการท่องเที่ยวให้มีความทันสมัย ต้องใช้เทคโนโลยีดิจิทัลและนวัตกรรม การยกระดับบุคลากรและผู้ประกอบการในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวให้มีคุณภาพ เข้าใจและสามารถปรับตัวให้เข้ากับบริบทของการท่องเที่ยวในปัจจุบัน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ชุมชนโบราณ ทั้ง 5 แห่งในจังหวัดศรีสะเกษ มีแผนและแนวทางขับเคลื่อนการพัฒนาการท่องเที่ยวในระดับชุมชน โดยให้ตัวแทนชุมชนได้เข้ามามีบทบาทแสดงความคิดเห็นอย่างมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวของชุมชนในบริบทที่เหมาะสม โดยเฉพาะการเสนอแนะแนวทางการได้รับพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกด้านการท่องเที่ยว ที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตของชุมชนท้องถิ่น

2. การนำไปในเชิงนโยบายของหน่วยงานภาครัฐ โดยการวางแผนและจัดทำนโยบายของภาครัฐ การบูรณาการการทำงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องด้านการท่องเที่ยว ให้สอดคล้องกับบริบทการท่องเที่ยวชุมชน

3. การนำไปใช้ประโยชน์ในเชิงธุรกิจของภาคเอกชน ผู้ประกอบการท่องเที่ยว ให้การสนับสนุน ส่งเสริม และพัฒนาชุมชน ให้คนมีความรู้และศักยภาพ ในการจัดการกับเรื่องท่องเที่ยว เป็นตัวกลางในการเชื่อมต่อระหว่างชุมชนกับตลาดท่องเที่ยวทั้งในประเทศและต่างประเทศ

4. การนำไปใช้ประโยชน์ในเชิงการศึกษาและการวิจัย เพื่อให้หน่วยงานและให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการศึกษาและกาทำวิจัยการท่องเที่ยวทุกกลุ่ม ควรศึกษาข้อมูลการท่องเที่ยวอย่างสร้างสรรค์ สร้างการท่องเที่ยวไทยให้เป็นการท่องเที่ยวที่มีมูลค่าสูง บนพื้นฐานของการท่องเที่ยวอย่างรับผิดชอบและอยู่บนอุปทานที่เหมาะสม

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

เพื่อให้หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน ผู้ประกอบการ ธุรกิจการท่องเที่ยว และให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวทุกกลุ่ม ควรศึกษาข้อมูลการวิเคราะห์ปัจจัยและทิศทางที่ส่งผลต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวของศรีสะเกษ เพื่อวางแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้มีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์สูงสุด จึงจำเป็นต้องวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายใน จุดแข็ง จุดอ่อน เพื่อเป็นข้อมูลที่สำคัญ เพื่อให้มีความเข้าใจถึงสถานการณ์และสภาพปัจจุบันของแหล่งท่องเที่ยว อีกทั้งเพื่อให้การพัฒนาการท่องเที่ยวของจังหวัดศรีสะเกษ ไปสู่เป้าหมายในการสร้างภาพลักษณ์ด้านการท่องเที่ยว สร้างประสบการณ์การท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ การท่องเที่ยวโดยชุมชนที่มีคุณค่า สร้างประโยชน์เพิ่มรายได้ให้แก่ชุมชนในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยว และกระตุ้นให้คนในชุมชนมีความตระหนักถึงคุณค่าการรักษาและการอนุรักษ์ หวงแหวนทรัพยากรทางการท่องเที่ยวในท้องถิ่นให้มีคุณภาพและคงอยู่ยั่งยืน

กิตติกรรมประกาศ

ได้รับทุนการวิจัยจากกองทุนส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม ววน.

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2564). แนวคิด BCG ความหวังใหม่พลิกฟื้นการท่องเที่ยวไทย. กรุงเทพมหานคร; กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. 90 หน้า.
- กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2564). แผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2560-2568). กรุงเทพมหานคร; กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. 14 หน้า.
- กรมการท่องเที่ยว. (2564). แผนพัฒนาแผนยุทธศาสตร์พัฒนาการท่องเที่ยว พ.ศ. 2561 –2564. กรุงเทพฯ; กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. 108 หน้า.
- สำนักจัดการสิ่งแวดล้อมธรรมชาติและศิลปกรรม. (2564). เส้นทางการท่องเที่ยวชุมชนย่านเมืองเก่าโบราณ. กรุงเทพฯ; กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. 46 หน้า.
- ชาย โพธิ์สิตา. (2562). ศาสตร์และศิลป์การวิจัยเชิงคุณภาพ : คู่มือนักศึกษาระดับปริญญาตรีและนักวิจัยสังคมศาสตร์. (พิมพ์ครั้งที่ 8) : กรุงเทพฯ : อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง. 374 หน้า.
- องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน. (2564). แผนยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวโดยชุมชน. กรุงเทพฯ; องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน). 146 หน้า.

- Abreu Novais, M., Ruhanen, L., & Arcodia, C. (2020). *Comparing supply and demand perspectives of destination competitiveness*.
- Richards, G. (2019). *Creative tourism: opportunities for smaller places?*. *Tourism & Management Studies*, 15(1S1), 7-10.
- Somnuxpong, S. (2020). Chiang Mai: A creative city using creative tourism management. *Journal of Urban Culture Research*, 20, 112-132.
- Var, T., & Gunn, C. (2020). *Tourism planning: Basics, concepts, cases*. Routledge.